

Silvana – väck mig när ni vaknat

En filmhandledning från Svenska Filminstitutet

Bild: Mantaray Film

Rek för åk 8 - gymnasiet

På några få år har rapparen och aktivisten Silvana Imam blivit en tongivande person på den svenska hiphopscenen, och en förebild för unga människor i marginalen. Men det är en roll som har kostat på. I dokumentären *Silvana – väck mig när ni vaknat* har tre kvinnliga regissörer fångat hennes uppgång, kollaps och återkomst – och ljuva små ögonblick från den spirande romansen med popstjärnan Beatrice Eli. Filmen ger ingångar till samtal om representation, mediebilder och vad som händer när både de som är framför och bakom kameran är kvinnor.

Om filmhandledningen

Film är ett svåröverträffat pedagogiskt verktyg och våra handledningar är utformade för att vägleda dig som lärare. Åldersrekommendationen, som här sträcker sig från åttonde klass till gymnasiet, är just en rekommendation. Du som lärare känner dina elever bäst och kan anpassa frågeställningar och teman som kan vara användbara för just dem.

Filmen och läroplanen

Enligt läroplanen för samhällskunskapsämnet i årskurs 7-9 är det centralt att eleverna lär sig om ”ungdomars identiteter, livsstilar och välbefinnande och hur detta påverkas, till exempel av socioekonomisk bakgrund, kön och sexuell läggning” samt om ”mediernas roll som informationsspridare, opinionsbildare, underhållare och granskare av samhällets maktstrukturer” - två teman som filmen kan vara till hjälp i att närma sig.

I musikämnet trycker läroplanen på vikten av kunskap om ”ljudets och musikens fysiska, tanke- och känslomässiga påverkan på människan”, samt ”musikens funktion för att markera identitet och grupptillhörighet i olika kulturer, med fokus på etnicitet och kön”. Med hjälp av filmen kan man få en genväg in till dessa aspekter av musikens kraft.

Före och efter

- Uppmana eleverna att berätta om den svenska hiphopscenen, vilka artister som är stora och vilka de själva lyssnar på. Vad tycker de om svensk hiphop? Varför är den bra/dålig? De som känner till Silvana Imam, vad har de för bild av henne?
- I filmen får vi höra många av Silvana Imams låttexter. Inför filmvisningen kan eleverna få i uppgift att skriva ner citat som fastnar under filmens gång, som får dem att tänka och känna något särskilt. Efter filmen får de som vill läsa upp de citat som de har skrivit ner och berätta varför de fastnade för dem.

Handling

Filmen inleds med ett citat från Silvana Imam: ”Dom har alltid sagt att jag var fel, men jag har alltid vetat att jag är rätt.” Därefter förflyttas vi till en kyrka i Litauen, i byn där Silvana föddes. Hon ber prästen om lov att låta filmteamet filma i kyrkan, och sedan har de ett hövligt men talande samtal om feminism. ”Kvinnor har orsakat många krig”, säger han. ”Vi pratar inte mer om det”, svarar hon.

Därefter får vi följa Silvana under tre hektiska år, från genombrottet 2014 till att hennes andra skiva ”Naturkraft” kommer ut 2016. Konserter, där den kraftfulla rapparen rusar runt på festivalscener i Pussy Riot-luva och regnbågsjacka eller rappar i megafon på febriga fester, varvas med mer introspektiva partier som visar andra sidor av Imam: hennes kortklippta och tystlåtna barn-jag i familjens hemvideofilmer, hennes obehag i mötet med journalister, den existentiella ångesten en sen natt i ett skogsparti, när hon klär av sig och skriker ”vad vill ni av mig?!”.

Första tredjedelen av filmen introducerar Silvana Imam som en frispråkig aktivist, som vid sidan av budskapen i låtarna också levererar en rad starka programförklaringar:

”Vad bor vi i för fucking land där man inte får säga att man är bra?”

”Jag ska vara framtiden. Jag vill presentera en annan sida av det här äckliga landet. Jag är så trött på vilka det är som syns hela tiden.”

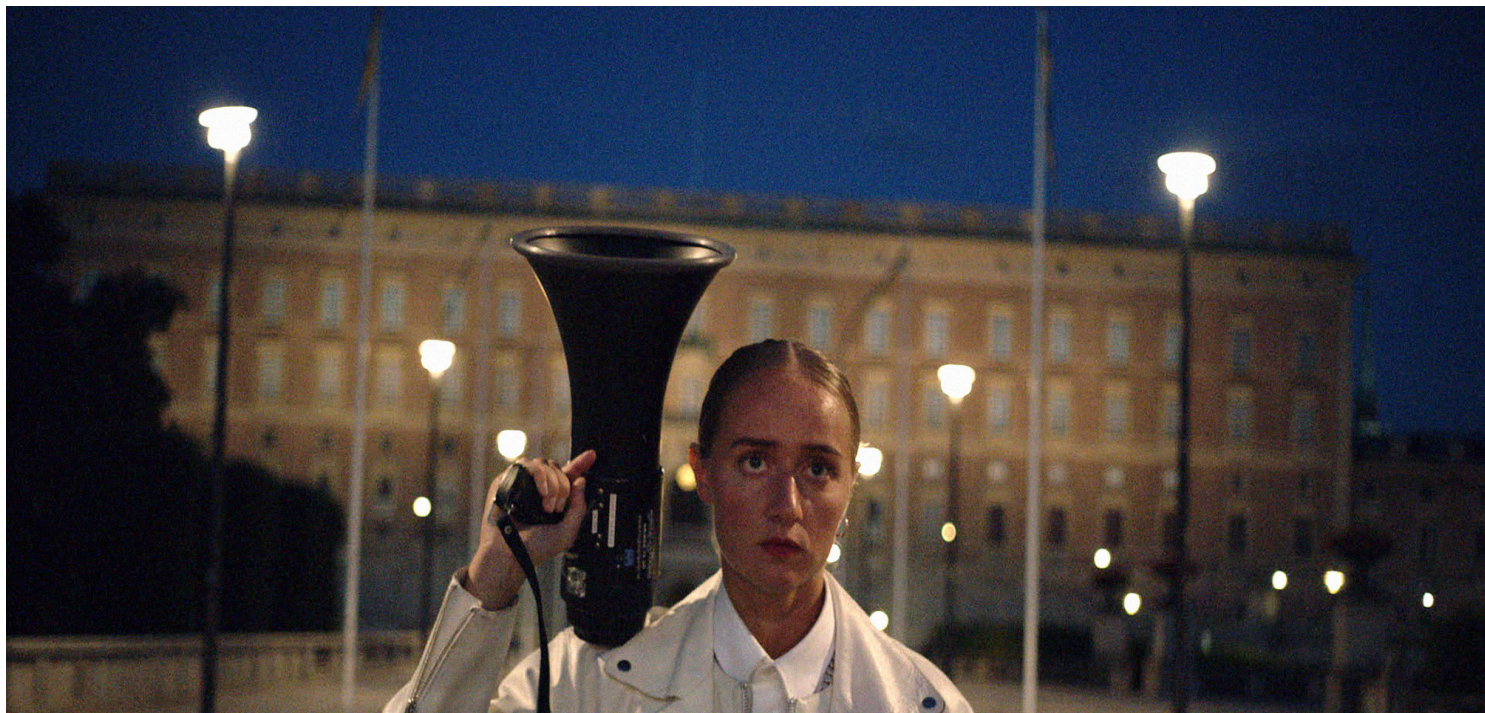
”Homofobi är ett skämt!”

Den andra akten av filmen fokuserar på den framväxande kärleksrelationen mellan Silvana Imam och hennes kollega, popstjärnan Beatrice Eli. Det börjar som en olycklig kärlek från Silvanas sida, och kameran är med henne när hon försiktigt närmar sig Beatrice. När de väl är ett par skildrar de själva sin relation och de nya sidor som de lockar fram hos varandra, med hjälp av en digitalkamera. De gör också musik tillsammans och skapar en scenshow som de uppträder med på Liseberg, med publiken full av unga, starkt berörda queerpersoner.

I tredje akten är det medieuppmärksamheten kring paret som står i centrum. Silvana känner sig alltmer trängd av att ständigt bli definierad av journalister som en kvinnokämparnas superhjälte. Hon kollapsar och ställer in spelningar, för att så småningom komma tillbaka med en ny skiva. På skivan medverkar hennes föräldrar och pratar sina modersmål – litauiska och arabiska – och Silvana berättar att hon vill att de ska få känna att deras barn har lyckats i Sverige. På så vis ska hon bli kvitt den skuld som hon känner att hon har till dem.

Filmen slutar med att Silvana Imam spelar inför ett fullsatt Gröna Lund i skymningljus, och tar upp familj och vänner på scenen. Hela publiken formar hjärtan med händerna.

Bild: Mantaray Film

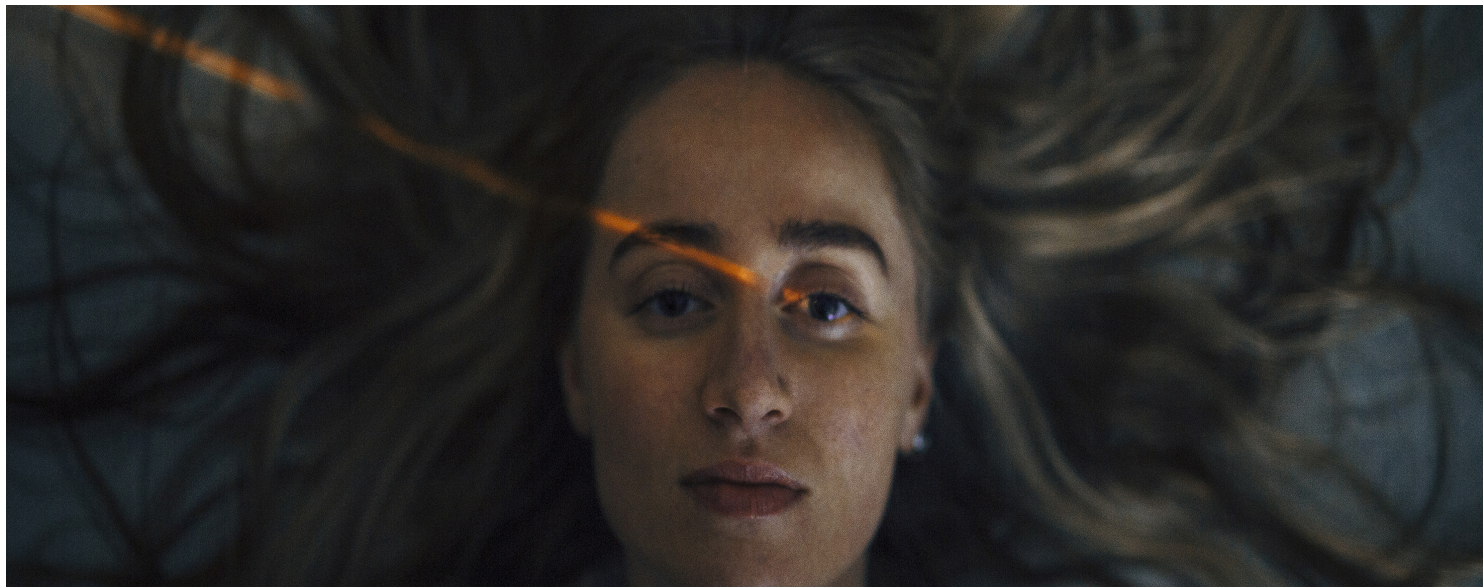

Bild: Adam Falk

Vem får synas?

Begreppet ”representation” handlar om vilka människor som är mest synliga i offentligheten – på film, i tv och tidningar. Forskningen visar att vita, heterosexuella cis-män (cis är motsatsen till trans och innebär att en person känner sig hemma i den kropp som hen fötts i) syns betydligt mer än kvinnor, icke-vita och HBTQI-personer (ett paraplybegrepp för homosexuella, bisexuella, transpersoner, personer med queera uttryck och identiteter liksom för icke-binära). Detta vänder sig Silvana Imam emot, när hon säger ”jag är så trött på vilka det är som syns hela tiden”.

- Varför är det viktigt för olika grupper att få se sig representerade på film och i medier? Varför är det viktigt just för HBTQI-personer?
- Varför är representationen så sned idag? Hur kan vi arbeta för att förändra det?
- Även inom HBTQI-rörelsen syns homosexuella män mer än lesbiska kvinnor och transpersoner. Vad beror det på?

Den svenska filmbranschen har under de senaste decennierna gjort ett omfattande förändringsarbete, med satsningar på att få in fler kvinnor i arbetet bakom kameran, med förhoppningen att det ska resultera i en mer jämlik bransch och en bredare representation i filmerna – fler historier om kvinnor, utlandsfödda och HBTQI-personer. ”Silvana – väck mig när ni vaknat” har kvinnor i alla nyckelroller, både bakom och framför kameran.

- Hur har detta format filmen? På vilket sätt tror ni att filmen hade varit annorlunda med en manlig regissör, en manlig klippare, en manlig producent, etc?

Att få vara sig själv

Från filmens första sekund förstår vi att Silvana Imam har fått kämpa – och fortsätter att kämpa – för rätten att vara den hon är. I mötet med prästen i den litauiska kyrkan som tycker att hennes musik är för extrem, i samtal med släktingen i mammans hemby som undrar när hon ska skaffa pojkvän, i hennes egen ironiska kommentar om gymnasieläraren som inte förstod att hon hade potential – alltihop vittnar om att andra människor vill att hon ska anpassa sig och sluta sticka ut. Och ändå förblir hon sig själv. I vissa fall helt automatiskt – det är inte lätt att vara en Svensson när mamma är från Litauen och pappa från Syrien – i andra fall högst medvetet, som när hon som liten klipper håret kort och kallar sig för Erik.

- Vad innebär det att ”vara sig själv”? När kan det vara svårt?

- Hur bryter Silvana Imam mot normen om hur en ung kvinna ska vara?

- Silvana pratar om att hon beskrivs som ”en stark kvinna”, och undrar vad det egentligen är. Vad tror du? Varför pratar vi inte om män på samma sätt? Och vad är motsatsen till en stark kvinna?

En berättelse om kärlek

När filmskaparna började följa Silvana Imam visste de inte att de skulle få uppleva en spirande kärlekshistoria. En bit in i filmen berättar Silvana att hon är olyckligt förälskad i artisten Beatrice Eli, som hon knappt känner. Filmen skildrar sedan hur de två långsamt närmar sig varandra och går in i en kärleksrelation, som också blir ett musikaliskt samarbete.

- Varför valde filmskaparna att lyfta fram den relationen, tror du? Vad berättar den om Silvana Imam som vi inte får veta genom hennes musik och aktivism?

- Fansen uttrycker en nästan euforisk glädje över att Silvana Imam och Beatrice Eli är tillsammans. Varför tror ni att det betyder så mycket för dem?

- Vad menar Silvana när hon beskriver homofobi som ett skämt?

Mediebildens som boja

I filmen får vi höra många journalister beskriva Silvana Imam på liknande sätt – att hon är en superhjälte som leder den lesbiska revolutionen. Hon får också svara på samma frågor, om och om igen: hur det är att vara kvinna och rappare, hur det är att vara lesbisk kvinna och rappare. Trycket leder till att Silvana kollapsar och drar sig undan från offentligheten under en period.

- Varför skapar medierna den här bilden av Silvana Imam? Varför har hon så svårt att förhålla sig till den? Vad skulle journalisterna ha kunnat göra annorlunda?

- Vad finns det för för- och nackdelar med att utses till en förebild för andra människor?

- Silvana säger ”jag vet inte hur jag skulle ha förberett mig”. Tror ni att det går att förbereda sig på att hamna i offentligheten på det här sättet?

Bild: Mantaray Film

- Ger filmen en mer nyanserad bild av Silvana Imam än den allmänna mediebevakningen? I så fall, varför lyckas den med det? Kan filmen betraktas som sanningen om Silvana Imam?

Form som förstärkare

De tre filmarna Mika Gustafson, Olivia Kastebring och Christina Tsiobanelis har använt en rad olika filmiska grepp för att skildra Silvana Imam. I konsertscenerna används dynamisk klippning, närbilder och oväntade vinklar för att förmedla liveupplevelsen. I de inledande scenerna med Beatrice Eli är Silvanas blick central, vi får uppleva känslorna genom hennes ögon. Regissörerna har även gett en digitalkamera till Silvana och Beatrice, som de använder för att filma förtroliga samtal i extrema närbilder.

Filmarna har också skapat tablåer, dramatiserade scener där Silvana Imam (ibland i sällskap med Beatrice Eli) agerar framför kameran.

- Hur förstärks konsertscenerna av klippning, närbilder och kameravinklar?
- Vad tillför de scener där Silvana och Beatrice filmar sig själva och varandra?
- Vilka känslor väcker den dramatiserade scenen när Silvana ligger på golvet och ett antal händer sträcker sig efter hennes ansikte, samtidigt som vi hör ljudklipp från journalister som beskriver henne? Varför har filmskaparna valt detta grepp?
- Filmen använder många olika stilistiska grepp men benämns ändå som dokumentär. Vad skiljer dokumentär från spelfilm? Vad finns det för likheter?

Tips på fördjupning

Se

Kyss mig (Alexandra-Therese Keining, 2011)

Det är ont om svenska spelfilmer om lesbisk kärlek. Efter tonårsromansen i hyllade *Fucking Åmål* (1998) dröjde det 13 år innan vi kunde se två kvinnor bli kära på filmduken igen. Mia (Ruth Vega Fernandez) har ett bra liv med karriär och fästman när hon möter öppet lesbiska Frida (Liv Mjönes) på en förlovningsfest – Mias pappa ska gifta sig med Fridas mamma. Förälskelsen slår till med full kraft, vilket får Mia att omvärdera hela sitt liv. Samtidigt reagerar omgivning med chock och ilska.

Tel Aviv (*Out in the dark*, Michael Mayer, 2015)

Nimer är palestiniern och homosexuell, två identiteter som gör hans tillvaro särskilt farlig. Hemma i Ramallah kan han inte vara öppen med sin läggning utan att riskera livet, men när han kommer till Tel Aviv för att studera och njuta av stadens gayscen inser han snabbt att där finns en annan sorts förtryck. När Nimer inleder en relation med den israeliske advokaten Roy hamnar han i händerna på den israeliska underrättelsetjänsten som utpressar honom - om han inte samarbetar med fienden kommer de att avslöja hans läggning för familjen i Ramallah.

Martha & Niki (Tora Mkandawire Mårtens, 2016)

Hiphopens fyra element är rap, dj-ing, graffiti och dans. I den sista kategorin placerar sig de svenska dansarna Martha Nabwire och Niki Tsappos som 2010 skrev historia när de blev de första kvinnorna att ta hem segern i den internationella streetdancetävlingen Juste Debout i Paris. I denna Guldbaggebelönade film får vi möta två väldigt olika kvinnor som förenas av sin begåvning och i kampen för att få samma respekt som sina manliga kollegor.

Searching for Sugarman (Malik Bendjelloul, 2012)

Musikdokumentärer kan se ut på många olika sätt. Ett mästerverk i genren är Malik Bendjellouls Oscarbelönade film om den mystiske amerikanske artisten Rodriguez, som efter sitt förmodade självmord blir en superstjärna i Sydafrika där vita apartheidmotståndare hämtade kraft i hans låttexter. I filmen blandar Bendjelloul intervjuer och animation i en pulshöjande deckarhistoria som blev tidernas mest sedda svenska dokumentär på bio.

Pariah (Dee Rees, 2011)

Alike är 17 år och börjar inse att hon dras till tjejer, något som hennes mamma Audrey inte vill gå med på. För att sära på Alike och hennes lesbiska väninnan Laura uppmuntrar hon vänskapen mellan Alike och Bina, som går till samma kyrka som familjen. Men snart är Alike upp över öronen förälskad i Bina - och kanske är hennes känslor besvarade. En poetisk film om att vara ung, svart och lesbisk i USA.

Läs

Rättviseförmedlingen

www.rattviseformedlingen.se

2010 startade Lina Thomsgård en Facebookgrupp för att skapa större mångfald bland dem som syns i offentligheten. Medlemmarna – idag 50 000 till antalet – tipsar om experter från underrepresenterade grupper till intervjuer och debatter, personer som journalister och arrangörer kanske inte skulle ha hittat i sina vanliga nätverk.

Matriarkerna

www.fokus.se/2013/12/matriarkerna/

I Annah Björks artikel i magasinet Fokus från 2013 ges en bakgrund till den kvinnliga revolutionen inom svensk hiphop, med fokus på artister som Linda Pira, Lilla Namon och den dåvarande nykomlingen Silvana Imam.

Som eld (Sara Lövestam, 2015)

På en båtbygga i Stockholms skärgård möts tonåringarna Anna och Lollo, och dras omedelbart till varandra. Sara Lövestams roman – med Anna och Lollo som växelvisa berättare – är en historia om pirrig förälskelse, men också om klasskillnader och föräldraförväntningar.

Produktionsuppgifter

Sverige 2017

Regi: Mika Gustafson, Olivia Kastebring och Christina Tsiobanelis

Producent: Anna Weitz och Stina Gardell

Klippning: Charlotte Landelius

Foto: Mika Gustafson, Olivia Kastebring och Christina Tsiobanelis

Originalmusik: Therese Helgesson

Tekniska uppgifter

Speltid: 1 tim 30 min

Censur: Barn tillåten

Svensk biopremiär: 15 september 2017

Distribution: TriArt Film, Bredgränd 2, 111 30 Stockholm. E-post: info@triart.se, www.triart.se

Redaktion

Text: Karin Svensson

Redaktör: Anna Håkansson

Svenska filminstitutet, oktober 2017

Kontakt

filmiskolan@filminstitutet.se

filminstitutet.se/filmpedagogik

Observera

Filminstitutet kan inte garantera att filmen finns i distribution sedan den har slutat visas på ordinarie biografrepertoar. Via länken filminstitutet.se/boka-skolbio kan ni lära er mer om hur en hittar och boka film för visningar i lärande sammanhang.